

Korinin dnevnik

Julius

5. VII.

Tri dana prije julijskih nona muž je došao s Marsovog polja sav izubijan. Navodno su četiri žrtvene junice koje su morale tri puta okružiti Kozju močvaru, radi očišćenja od bolesti koje se razvijaju za ljetnih vrućina i radi očuvanja pašnjaka, divljački odjurile na sve strane i počele gaziti okupljeni narod. Naravno da je nastala jurnjava, svi su padali jedni preko drugih, a cijeli se obred morao ponoviti. „Posve prikladno”, kažem dok mu čistim rane octom i premazujem ih alojom, „kad se današnji dan ionako naziva ‘bijegom naroda’ (*Poplifugia*)”. Usput raspravljamo odakle to ime: meni su pričali da je to uspomena na dan kad je prvi rimski kralj, Romul, išao na to mjesto prinijeti žrtvu te je u oblaku pred svima podignut među bogove, a od veličanstvenosti prizora narod se u strahu razbježao. Muž, koji inače bolje pamti povijesne događaje, kaže da su se na današnji dan prije gotovo četriristo godina Rimljani morali povući pred napadom Gala. Cijeli je mjesec ionako u ozračju sjećanja na taj rat s Galima, pa nije isključeno da on ima pravo. Jedino mi je krivo da sam od sparine bila prelijena da idem s njim: sigurno je bio urnebesano prizor.

6. VII.

Ljeto je u Rimu gotovo nepodnošljivo od vrućine, ali još ne dam mužu da odemo na Elbu jer želim gledati kazališne predstave na **igramu u čast Apolonu** (*Ludi Apollinares*), bogu sunca, otklanjatelju zla i bolesti te zaštitniku umjetnosti, koje danas počinju. Simbolično, danas je i dan ženske sreće (*Fortuna muliebris*), čiji ću hram na Latinskoj cesti posjetiti predvečer, kad malo zahladi, s Pomponijom ili sama, ako mi muž ustupi nosiljku. Za razliku od Pomponije, koja već ima drugog muža, ja smijem dirati kip božice, koji predstavlja zahvalnost rimskim matronama koje su prije pet stoljeća uspjele nagovoriti vojskovođu Koriolana da s Volščanima ne napadne Rim. Jutros sam prinijela pomirbenu žrtvu Apolonovoj majci Latoni (iako je sama još nisam uvrijedila kao majka hvaleći se da imam više djece od njenih blizanaca). Nakon toga smo prema običaju doručkovali izvan kuće, pod sunčevim zrakama. Većinu ćemo dana, nakon što petnaestorica žrtvuju bika Apolonu te dvije koze pozlaćenih rogova i junicu Latoni, provesti u najvećem cirku pod tim istim zrakama, okićeni vijencima od lovorova lišća, Apolonove biljke. Gledat ćemo tragedije i hladiti se pićem od komadića leda, dovezenog u proljeće s Alpa i čuvanog pod zemljom, zaslađenim medom i cimetom.

7. VII.

Na **Kaprotinske none** opet se ništa ne radi, ali umjesto u cirk, danas ja idem do Kozje močvare. Dužnost je nas, rimskih matrona, da u čast „Kozje” Junone sudjelujemo u žrtvovanju koze i prinošenju soka divlje smokve koji smo izvukli trgajući grane sa svetog drveta. Neke od nas naoružane tim granama, a neke mašući bakljama glumimo borbu s ropkinjama, koje, naravno, uvijek izvuku deblji kraj udaraca šakama i štapovima. Razlog je tomu što se sjećamo kako su Rimljane, nakon onog slavnog rata s Galima, porazili i Fidenati koji su tražili da im se predaju rimske žene i djevojke kao taokinje. Da bi ih spasila, jedna se ropkinja, kojoj uvijek zaboravim ime, prurušila u plemkinju, predala neprijateljima pa se u gluho doba noći, kad su se napili i pozaspali, popela na divlju smokvu i bakljom dala znak rimskoj vojsci da napadne. Nakon „bitke” sve zajedno sjednemo na gozbu pod Junoninom smokvom.

15. VII.

Jedan od razloga zašto je muž pristao da odgodimo put u našu vilu na otoku jest što na **ide** sudjeluje na **smotri konjanika**. Ona uključuje provjeru jesu li svojim ponašanjem i imetkom dostojni toga statusa, povorku i konjaničke igre u spomen na Bitku kod Regilskog jezera kad su sami božanski konjanici blizanci, Dioskuri Kastor i Poluks, pomogli našim ratnicima. Pratim na nosiljci procesiju od najstarijeg Marsovog hrama na Apijevoj cesti, još jednog spomenika porazu od Gala u davna doba Republike, kroz Kapenska vrata, do hrama Kastora i Poluksa na Forumu kojima se zavjetuju. Zatim nastavljaju do hrama na Kapitoliju gdje prinose žrtvu Najboljem i Najvećem Jupiteru. Iako sam već umorna od vrućine, spuštam se i do Marsovog polja gdje se odvija najzabavniji dio: *trojanska igra*, u kojoj dvije isprepletene linije konjanika prolaze jedna kroz drugu, glumeći okršaje kopljima. Ponosno gledam svoga muža kako se ističe vještinom među ostalima, spretno održavajući ravnotežu na golim leđima konja, i jedva čekam da se vratimo kući.

18. VII.

Iako je danas **crni dan**, kad obilježavamo jedan od najgorih poraza u povijesti našeg grada, onog od Gala na rijeci Aliji, pa ne palimo vatru i ne počinjemo nikakve važne poslove, ipak još traje i sajam nakon igara. Praćena Milfionom i još dvama dečkima odlazim u opskrbu jer je mnogo više trgovaca po gradu i sve je puno jeftinije nego inače. Trebam potrepštine za sutrašnji blagdan **Lukarija**, posvećen istoimenoj božici gajeva, koji ćemo provesti uz njeno svetište, u obiteljskom vrtu na brdu Pinciju, kao i za **igre u čast Cezarove Pobjede** (*ludi Victoriae Caesaris*) dan nakon toga, iako nećemo sjediti na njima punih deset dana. Božanskom Juliju Cezaru dugujemo i ime ovoga mjeseca, no ima još starijih koji se sjećaju dok se mjesec zvao **Quintilis** = peti (u godini koja počinje martom). Međutim, želim se opskrbiti i svime onime što

neću moći nabaviti na Elbi: dolazit će nam gosti, između ostaloga i moj brat i njegovo pjesničko društvo, pa ne želim oskudijevati.

23. VII.

Na put krećemo **deseti dan prije kalenda u augustu**, na same *Neptunalije*. Inače bismo veći dio puta išli kopnom, međutim danas ranom zorom krećemo prvo u Ostiju, gdje rimski magistrati u čast boga morskih i kopnenih voda, Neptuna, žrtvuju bikove, moleći ga da zaštiti kanale za navodnjavanje polja od ljetnih suša. Zavukli smo se u kolibicu složenu od lišća i grana gdje se gostimo i štitimo od žarkog sunca. Navečer gledamo kako na noćnom nebu izlazi zvijezda Velikog Psa, koja je i dala ime ovim „pasjim vrućinama”. Muž mi prepričava legendu kako se u doba rata Rimljana protiv Vejana Albansko jezero počelo dizati iz svoga kratera. Rimljanima se u taboru ukazao starac zelenkaste kose i duge brade isprepletene algama te ih upozorio da vodu iz jezera moraju skrenuti na polja kako ne bi izgubili rat. Znam da mu je žao što smo propustili **Neptunove igre**, pogotovo naumahije kraj hrama Kastora i Poluksa, ali to ne pokazuje. Valjda će nas Dioskuri, zaštitnici pomoraca, čuvati i sutra kad isplovimo dalje. Meni je malo žao da se ni on ni ja nismo rodili na *Neptunalije*, jer je dobro poznato da „tko se tada rodi, neće umrijeti u moru.”

crni dan – *dies ater*, dan je koji se u kalendaru označava čađom, a obilježava se kao spomen na loše događaje, većinom poraze iz rimske povijesti. Na taj se dan ne pali vatra i izbjegavaju se važni događaji i poslovi.

dečki – Rimljani robove nazivaju *puer* tj. *puella*, što otprilike odgovara hrv. „dečko” i „cura”

Kozja Junona – *Juno Caprotina*, ratnički aspekt inače obiteljske božice Junone, po kojoj se nazivaju i none u juliju. Slično kao i *Juno Sospita*, prikazuje se s kopljem i zaogrnutu kozjom kožom, a kult joj je povezan s jarcem, simbolom plodnosti, i zmijom, simbolom podzemlja.

naumahija – prikaz pomorske bitke, obično uprizoren u amfiteatru ispunjenom vodom

petnaestorica – *quindecimviri sacris faciundis* bili su petnaestorica rimskih muževa kojima se povjeravalo izvođenje žrtava. U početku ih je bilo deset (*decemviri*) i oni su, primjerice, 212. g. pr. Kr., u opasnostima Drugog punskog rata, prema tumačenju Sibilinskih knjiga naredili održavanje prvih igara u čast Apolonu.

sajam – *mercatus*, Numa Pompilije ih je počeo organizirati nakon igara kako bi ojačao trgovinu

Maja Matasović

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu